

Una època tranquil·la en el govern de Barcelona: El regnat de Martí l'Humà (1396-1410)

Maria Teresa Ferrer i Mallol*

Barcelona Quaderns d'Història, 4 (2001)

Després de les convulsions registrades en èpoques passades, la darrera de les quals havia tingut lloc l'any 1391 quan, aprofitant el pogrom contra els jueus, es produí un cop d'estat municipal per part dels estaments mitjans i baixos, la lluita pel poder municipal a Barcelona s'havia apaivagat.² En el trànsit del segle XIV al XV no es registraren tensions entre els diversos estaments ciutadans; foren uns anys de tranquil·litat abans d'una nova etapa de conflictivitat durant el regnat d'Alfons el Magnànim. Diversos autors havien pres com a indicatiu d'inquietuds d'aquesta mena la recomanació que el rei Martí féu al Consell de Cent, el 26 de novembre de 1400, perquè no escollissin persones que "*fossen de bando o parcials*", però no era més que una referència a les bandositats ciutadanes que enfrontaven els Marquet i els Palou.³

Malgrat la calma aparent, algunes veus de queixa devien arribar al rei des de Barcelona o des d'altres llocs perquè intentà obrir els consells municipals a les inquietuds dels ciutadans. Segons una carta circular del 18 de març de 1398, sempre que els consellers de cadascuna de les ciutats i viles reials fossin requerits pels conciutadans a reunir el Consell per tractar d'afers relacionats amb el bé públic, haurien de fer una convocatòria extraordinària del Consell, al qual podrien assistir els qui ho desitgessin. El rei assegurava que havia rebut moltes queixes perquè nombroses ciutats dels seus estats "*per ocasió de lurs importables deutes e càrrechs e de grans e multiplicades mortaldats [són] en pas de final deshabitació e destrucció, si soptosament per alguns condescendents remeys no y és provehit*".

* Institució Milà i Fontanals (CSIC) i Institut d'Estudis Catalans.

1. C. BATLLE GALLART, *La crisis social y económica de Barcelona a mediados del siglo XV*, Barcelona, Universitat de Barcelona, Instituto de Historia Medieval/CSIC, 1973, vol. I, pàg. 80-129.
2. M. T. FERRER I MALLOL, «Lluites de bàndols a Barcelona en temps del rei Martí l'Humà», dins *Estudis d'Història Medieval, Estudis dedicats a Ferran Soldevila*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1969, pàg. 89. Les bandositats s'havien iniciat a causa de l'enfrontament entre Guerau de Palou i Galceran Marquet pel càrrec de vicealmirall, com veurem després.

La mesura era revolucionària perquè, com és ben sabut, els consells eren molt restringits i es trobaven en mans de les classes dirigents; per exemple, la nominació del de Barcelona, encara que hi haguessin representants de tots els estaments, era en mans dels consellers, i en els consells només es podia tractar del que ells proposessin. A més, el rei volia que les recomanacions i els vots dels membres del Consell sobre aquestes peticions presentades pels ciutadans fossin posats per escrit a fi que ell hi pogués proveir. En paraules del monarca: “*per foragitar tota frau fets que sien posats enscrits los consells e vots per cascú de tots aquells qui seran en lo dit Consell sobre açò dehidors e donadors, com sie intenció nostra de donar bo e legit spatxament a les supplicacions qui-us seran fetes per la dita rahó*”.

No cal dir que una mesura tan revolucionària, que en certa manera propiciava un retorn a les primitives assemblees obertes de veïns, no podia durar i de fet fou revocada al cap de poques setmanes, l'11 de maig del mateix any, sota la pressió dels missatgers de les ciutats, que convenceren el rei dels perills que hauria comportat per al mateix monarca i per a la cosa pública. Signà la revocació el vicecanceller Macià Castelló, persona entesa en qüestions municipals, ja que havia estat conseller de Barcelona, mentre que el manament revocat havia estat signat pel mateix rei.³

A Barcelona, cap indicatiu ens permet pensar que s'hi hagués registrat una inquietud com la que revelen els manaments reials. La darrera dècada del segle XIV es distingeix, precisament, per un cert desinterès pels afers públics de la ciutat, almenys entre els qui tenien accés als càrrecs. Els membres del Consell de Cent no acudien a les sessions, potser perquè no era un instrument que pogués influir gaire en la política municipal; els afers que s'hi tractaven devien arribar-hi tan lligats que devia ser difícil canviar el sentit de les resolucions presentades pels consellers.

La sessió del 10 de juliol de 1396 afrontà el problema de l'absentisme dels jurats a les sessions del Consell de Cent, malgrat que, quan havien pres possessió del càrrec, havien jurat assistir-hi. Segons els consellers, després de la convocatòria de reunió del Consell de Cent mitjançant crida pública, hi acudien tan pocs jurats que no arribaven a constituir el quòrum necessari per fer la reunió i els verguers de la ciutat havien d'anar casa per casa a buscar-los. Els consellers s'exclamaven de la situació perquè la ciutat, deien, “*qui per gràcia de Déu, ha fama que en temps passat ha haüt fort bon Consell, ara, per defalliment d'aquells qui venir-hi deurien, no-l pot haver*”. L'única mesura presa per solucionar aquest problema fou posar una multa als jurats que no assistissin a les reunions del Consell de Cent.⁴

D'altra banda, els ciutadans més notables defugien els càrrecs municipals especialment els que comportaven algunes molèsties, com ara les missatgeries o la intervenció en qüestions molt compromeses políticament, com el procés contra els exconsellers del rei Joan I, entre els quals n'hi havia molts de barcelonins, com Esperandeu Cardona, Joan Desplà o Joan de Vallseca.

3. Apèndix doc. 9.

4. Apèndix, doc. 2.

El 25 de maig de 1396 els consellers de Barcelona proposaren al Consell de Cent que fossin elegides algunes persones per instar el procediment contra els exconsellers del rei Joan, tant els que ja havien estat empresonats com els que no ho eren. Foren elegits Guillem Pere Dusay, misser Mateu Desquer, Pere Oliver i Guillem Urgellés;⁵ les protestes dels escollits obligaren el Consell a reafirmar novament l'encàrrec, el 23 de juny, i a aclarir que tindrien dret a una compensació econòmica, a parer dels consellers. Però tampoc així s'aconseguí el consentiment dels elegits. El 3 d'agost, misser Mateu Desquer exposà al Consell que, com que Guillem Pere Dusay no volia ocupar-se de la missió que se li havia encomanat, ell tampoc no ho volia fer i demanà ser excusat. El Consell de Cent es negà a acceptar la renúncia i decidí que si Guillem Pere Dusay no volia exercir el càrrec que se li havia confiat, quedés inhabilitat per tenir qualsevol ofici o benefici de la ciutat; en aquest cas caldria procedir a escollir una altra persona, la qual, si també s'hi negava, rebria el mateix càstig que Dusay.⁶ El 19 del mateix mes li fou llegida a Guillem Pere Dusay l'acta de la deliberació del Consell de Cent i, seguidament, els consellers li pregaren que acceptés l'exercici de la missió que li havia estat encomanada. Dusay ajornà la seva resposta perquè primer volia consultar els seus amics.⁷ Finalment, el 23 d'agost lliurà la seva resposta i, després d'enumerar amb orgull els càrrecs ocupats pels seus avantpassats, es negà a acceptar per amenaces un càrrec que fins llavors no havia pogut exercir per les moltes ocupacions que tenia. Per això, poc després, el Consell de Trenta elegí en lloc seu Joan Sabastida. Requerit aquest, el 13 d'octubre, perquè acceptés el càrrec, ho féu, després d'haver consultat també els seus amics.⁸ Guillem Pere Dusay fou castigat efectivament amb l'expulsió del Consell i la privació de tota mena d'oficis i beneficis de la ciutat fins al 25 d'abril de 1400, en què fou perdonat, tenint en compte els seus serveis i els dels seus familiars.⁹

Té igualment relació amb el procés una altra renúncia que també portà cua. Des de l'estiu de 1397, tant Barcelona com València s'havien adonat que el procés contra els exconsellers no portava pas el camí de càstig exemplar que ambdues ciutats desitjaven, per això havien decidit enviar una missatgeria al rei per insistir en la necessitat de fer justícia i aconseguir, com deien molt gràficament, que "*tals ciutats com aquestes eren no-s jaquissen axí en exut de la dita prosecució*".¹⁰ S'esperà que el rei arribés a Saragossa, i per l'octubre foren designats els missatgers: Ramon Savall i Bernat Satria.¹¹ Però Ramon Savall no acceptà de portar a terme l'encàrrec, al·legant malaltia. Seguí llavors una llarga discussió entre Ramon Savall i la ciutat, durant la qual tingué guàrdies a casa seva i li foren embargats els béns; però no cedí. Finalment, la ciutat acceptà les seves excuses, després d'haver jurat que eren certes, i fou escollit un substitut, Ferrer de Marimon.¹² Ramon Savall fou més afortunat que Guillem Pere Dusay o potser tenia

5. Apèndix, doc. 1.

6. Apèndix, doc. 3, citat. per M. DE RIQUER, *Obras de Bernat Metge*, Barcelona, Universitat de Barcelona, Facultat de Filosofia i Lletres, 1959, pàg. 111.

7. Apèndix, doc. 4.

8. Apèndix, doc. 5.

9. *AHCB* (Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona), 1B-I, *Llibre del Consell*, 28, f. 15r.

10. Apèndix, doc. 8.

11. *AHCB*, 1B-I, *Llibre del Consell*, 27, f. 114v.

12. *AHCB*, 1B-I, *Llibre del Consell*, 27, f. 115r i 117v i 120r.

millors valedors. L'excusa que estava malalt no resultava molt convincent i els consellers no l'havien acceptada perquè no tenia aspecte d'estar-ho i, a més, perquè durant la discussió amb la ciutat per l'acceptació anà i vingué repetidament de Vilafranca a Barcelona. Sembla més aviat que no li interessava barrejar-se en el procés contra els exconsellers, en un moment en què ja es veia que no anava pel camí que volien els consells de Barcelona i València. A més, Ramon Savall era amic d'algun dels encausats, almenys de Bernat Metge, i consta que donà a conèixer al rei la seva obra justificativa, *Lo somni*.¹³ Era natural, doncs, que no volgués anar a suplicar la continuació de la 'justícia' contra els exconsellers, paraula que en boca dels consellers significava demanar un càstig dur per als suposats culpables.

Un altre motiu de preocupació per al govern de la ciutat de Barcelona fou la preferència mostrada pels ciutadans més distingits per optar als càrrecs reials i deixar els de la ciutat. El regnat de Martí l'Humà significà un augment molt notable de la influència de la ciutat de Barcelona. La ciutat havia estat decisiva en el moment de la mort de Joan I per assegurar la successió a favor del seu germà, l'infant Martí, que era absent a Sicília, i per evitar les maniobres de la reina vídua per imposar altres opcions.¹⁴ Una de les conseqüències d'aquest augment d'influència sobre la Corona fou l'accés de barcelonins a càrrecs de la casa reial; ja n'hi havia hagut durant el regnat de Joan I, però no era gent vinculada als interessos de la ciutat; ara foren els seus enemics, els que tenien el poder a la ciutat, els que hi accediren. Els primers anys del regnat de Martí l'Humà es registren diverses renúncies de càrrecs de la ciutat per obtenir-ne de reials. Pel novembre de 1396 Guerau de Palou havia estat elegit conseller tercer, però pocs dies després al·legà que no podia acceptar el càrrec perquè el rei el nomenaria vicealmirall. La seva renúncia fou acceptada i s'acordà que Ramon Fiveller, conseller quart, es faria càrrec de la seva conselleria. El 8 d'abril de 1397 obtingué efectivament el nomenament, però ho fou per poc temps, perquè Galceran Marquet, que ostentava el càrrec amb caràcter vitalici per concessió de Joan I, el recuperà quan, pel juny, el rei decidí respectar els càrrecs vitalicis atorgats pel seu germà. Atesa la situació, els consellers proposaren al Consell de Cent, el 28 de juny de 1397, que si Guerau de Palou no podia ser vicealmirall, motiu pel qual havia estat acceptada la seva renúncia a la conselleria, se l'havia d'obligar ara a acceptar-la. La proposta fou molt debatuda, però finalment fou aprovada pel Consell de tal manera que, si es resistia a prendre possessió del seu càrrec municipal, el veguer l'havia d'obligar a fer-ho.

Guerau de Palou hagué, doncs, de presentar-se davant del Consell de Cent en la seva reunió del 10 de juliol de 1397 per declarar que la qüestió del vicealmirallat era en mans del tribunal reial i per demanar que li fos concedit temps per acceptar la conselleria fins que hi hagués sentència. El Consell acceptà la petició, però insistint que, si la resolució no era favorable, fos obligat a acceptar la conse-

13. A. RUBIÓ I LLUCH, *Documents per a l'Història de la Cultura Catalana Mig-èval*, vol. I, Barcelona, 1908, pàg. 408, doc. CCCCLX; M. DE RIQUER, *Obras*, pàg. *169-*172 i *237, doc. 118.

14. Apèndix, doc. 1; M.T. FERRER I MALLOL, «Projecció exterior», a J. SOBREQÜÉS I CALLICÓ (dir.), *Història de Barcelona*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana/Ajuntament de Barcelona, 1991, vol. III (*La ciutat consolidada (segles XIV i XV)*), pàg. 372-374.

lleria, cosa que no sembla que s'esdevingués abans de les noves eleccions municipals.¹⁵

La situació de precarietat en el govern municipal s'accentuà quan Ramon Fiveller, que era conseller quart i que, com ja hem dit, substituïa també a Guerau de Palou, renuncià el càrrec el 7 d'agost perquè aconseguí que el rei el nomenés escriptor racional.¹⁶ Per tant, els cinc consellers elegits quedaren reduïts a tres.

Les renúncies de dos consellers i les que ja hem comentat abans d'altres càrrecs menors provocaren un enduriment de les disposicions contra els ciutadans que defugien els càrrecs municipals. El 19 d'octubre de 1397 el Consell acordà redactar unes ordinations que reguessin aquesta qüestió. Es determinà que tot ciutadà elegit per a un càrrec l'hauria d'acceptar; si s'hi resistia, li haurien de fer tota mena de "*forces, cohercions e greuges acustumats*" i hom arribà a amenaçar, fins i tot, amb la pèrdua de la ciutadania i la pèrdua per sempre del dret a exercir càrrecs de la ciutat. S'acordà, a més, que els consellers no poguessin demanar o acceptar un càrrec reial mentre exercissin la conselleria, llevat que tinguessin llicència expressa del Consell de Cent o que el rei els forçés a acceptar-lo.¹⁷

Aquesta actitud restrictiva contrasta amb l'interès que la ciutat havia mostrat ben poc abans per controlar càrrecs reials. Des de feia temps, durant els regnats de Pere el Cerimoniós i de Joan I, la ciutat havia aspirat a intervenir en la regulació de la casa de Joan I com a infant i després com a rei, especialment per forçar l'expulsió d'alguns cortesans seus. Bernat Metge ho fa dir al rei Joan a *Lo somni*: "*Si jo -dix ell- no fos mort, tantost fóra vengut dret camí a Barcinona e haguera fet tot ço que la dita ciutat, la qual a nos predecessors e a mi tostemps és estada lleial e obedient, zelant e procurant tot profit e honor, m'haguera consellat, així sobre el fet de la justícia com de la defensió de la terra, com de la ordinació de ma casa; car bé saps tu que aquestes eren les principals coses que la dita ciutat a mi suplicant demanava*".¹⁸

D'acord amb aquesta línia d'actuació, la intervenció de Barcelona en l'ordinació de la casa reial fou una de les peticions que els missatgers barcelonins enviats a Avinyó hagueren d'exposar al rei Martí en el seu retorn a Catalunya des de Sicília.¹⁹ El nou monarca havia assegurat llavors i després, als consellers de la ciutat, que havien anat a saludar-lo a Badalona, on havia desembarcat i on es preparava per entrar a Barcelona, que "*ell volia ordonar sa casa ab consell d'aquesta ciutat tantost com fos en aquella*".

Un cop instal·lat a Barcelona, el rei no complí la promesa en la mesura que esperaven els consellers, i per això el 14 de juny els consellers es reuniren amb un petit consell de dotze prohoms i decidiren que els consellers anessin a queixar-se al monarca perquè "*en res que ordon de sa casa no-n demana la ciutat per via de consell ne en altra manera*" i també perquè li recordessin les seves promeses

15. M. T. FERRER, «Lluites de bàndols a Barcelona...», pàg. 80-81.

16. *Manual de Novells Ardits*, vulgarment apellat Dietari del Antich Consell Barceloní, publ. per F. SCHWARTZ Y LUNA i F. CARRERAS Y CANDI, Barcelona, Arxiu Municipal de Barcelona, 1892, I, pàg. 67.

17. Apèndix, doc. 8.

18. Bernat METGE, *Lo somni*, a cura de J.M. de Casacuberta, Barcelona, Editorial Barcino, 1925, pàg. 63-64 (Els nostres Clàssics).

19. *AHCB*, 1B-I, *Llibre del Consell*, 27, f. 85v i 86r.

“e tornen a memòria del dit senyor rey les paraules que ell havia escrites e dites, ço és, que ab consell de la ciutat ordonaria sa casa e no n fa res. E donen entendre al dit senyor que la ciutat ho coneix e se n sent”.

Els consellers havien de suplicar també al rei que donés oficis de la seva casa als ciutadans de Barcelona que tenien interès a entrar-hi *“en offici en cap o altres en la cambra”* o *“segons la condició de cascuns, en lo consell del dit senyor”*; els consellers foren autoritzats a demanar per a ells mateixos *“si podia caure en algun offici”* ja que, es deia, *“més val a la ciutat que sos ciutadans sien en casa del dit senyor, que rahonablement se deuran tenir per tenguts a ella, que altres que no li sien de res tenguts”.*

Quan es féu aquesta reunió, un dels consellers de l'any anterior, Macià Castelló, ja havia estat nomenat vicecanceller pel rei, i la ciutat ho aprovà, malgrat que el seu nomenament, com el de canceller, en la persona de l'arquebisbe de Saragossa, no havia agradat el Consell de València, que demanà als consellers de Barcelona que impugnessin ambdós nomenaments, cosa que es negaren a fer, atès que Macià Castelló era barceloní.²⁰

El rei Martí recordà al Consell de Cent, en la reunió del 13 d'agost, a la qual assistí, que tenint en compte els serveis prestats per la ciutat a la Corona i a ell mateix havia col·locat més ciutadans de Barcelona en la seva casa que de qualsevol altra ciutat.²¹ Efectivament, al començament d'agost, Ramon Fiveller ja havia estat nomenat escrivà de ració, mentre que més o menys per aquest temps Joan Desplà, que havia estat conseller de Joan I, fou designat tresorer.²²

Si hi havia gent de l'oligarquia barcelonina que rebutjava els càrrecs municipals per tenir-ne de reials o simplement per fugir de missions incòmodes, altres persones els ambicionaven tant que feien servir el suborn per aconseguir-los. Aquests intents de suborn es presentaven quan a les sessions de Consell de Cent o de Trenta s'havia de concedir algun càrrec o s'havien de tractar afers que afectaven alguna persona determinada. Llavors aquestes persones o els que desitjaven obtenir algun càrrec municipal procuraven atreure's els jurats per assegurar-se el seu vot i els donaven o els oferien recompenses. La reacció d'uns era complaure els que els havien subornat i donar-los el vot, mentre que la d'altres era no assistir al Consell per tal de no votar contra la seva consciència o, si ho feien, guanyar-se l'enemistat dels qui els havien pregat. Cap de les solucions no era bona, naturalment, perquè per acció o omisió es podia donar accés als càrrecs municipals a gent que no ho mereixia o bé resoldre de manera injusta les qüestions que afectaven particulars.

La solució que es va trobar per resoldre aquest problema fou la següent. En començar cada exercici, els jurats haurien de comprometre's amb jurament que declararien al Consell, per pròpia iniciativa o a petició del mateix Consell, si algú

20. Apèndix, doc. 7.

21. *“E que ja per aquesta rahó en la ordinació que havia feta de sa casa havia col·locats e posats més dels de la dita ciutat que d'altres”*, (AHCB, Llibre de Consell, 27, f. 103v-104v). Citat per E.G. BRUNIQUER, *Rúbriques de... Ceremonial dels Magnífics Consellers y Regiment de la Ciutat de Barcelona*, Barcelona, 1912-1916, vol. II, pàg. 52.

22. Figura ja com a tresorer el 9 de novembre de 1397 (ACA (Arxiu de la Corona d'Aragó), Cancelleria, reg. 2166, f. 62r). Sobre els barcelonins que ostentaren càrrecs reials durant aquest regnat vegeu M. T. FERRER, «Projecció exterior», pàg. 372-374.

els havia demanat alguna cosa; en cas afirmatiu, haurien de dir qui era i si havien rebut o si se'ls havia promès alguna cosa. Els consellers suposaven que aquest sistema faria desistir els possibles subornadors d'intentar el suborn, davant la seguretat que les seves maniobres sortirien a la llum pública.²³ No cal dir que l'eficàcia d'aquest sistema és més que dubtosa.

Tant la disposició sobre l'obligatorietat d'acceptar els càrrecs municipals com aquesta contra els suborns s'havien d'incorporar al llibre anomenat *Consueta*, que contenia la reglamentació municipal. Aquestes són les úniques mesures relatives al govern municipal que podem trobar en el període del pas del segle XIV al XV.

23. Apèndix, doc. 6.

Apèndix documental

1

25 de maig de 1396, el Consell de Cent reconeix Martí, duc de Montblanc, com a successor del rei Joan I, i escull les persones que hauran d'intervenir, en nom de la ciutat, en el consell de la reina lloctinent i les que hauran d'instar els processos contra els consellers de Joan I.

AHCB, 1B-I, Llibre del Consell, 27, f. 29r-30r.

E. G. BRUNIQUER, *Rúbriques. Ceremonial dels Magnífichs Consellers y Regiment de la Ciutat de Barcelona*, Barcelona, 1912-1916, I, pàg. 327.

Die iovis XXV mensis madi, anno a nativitate Domini MCCCXC^oVI^o.

Convocat e applegat lo Consell de C jurats de la ciutat de Barcelona^a, specialment per les causes dejús escrites, en la casa del Consell de la dita ciutat, segons és acostumat, fon proposat en aquell per los honorables consellers que, com dimenge proppassat, que fo lo jorn de Cincogèsima, los dits honorables consellers, après que per ordinació de consell de molts pròmens de la ciutat foren anats a la senyora, ladonchs duquessa, e li hagueren anunciada la mort del senyor rey en Johan, de bona memòria, qui morí en lo loch de Fuxà divendres proppassat, que hom comptava XIX del mes present de maig, e li hagueren dit que, per tal com aquesta ciutat sabia que-l dit senyor rey en Johan, en temps que vivia, havia per primogènit, notòriament, lo senyor duch de Muntblanch, germà seu e marit de la dita senyora, e no sabia que del dit senyor rey en Johan fos romàs fill mascle, legítim e natural qui al dit senyor rey pogués succehir, havien, per les dites rahons, lo dit senyor duch per rey, príncep e senyor seu e de tota aquesta terra, supplicants-la que ella, la qual com a muller del dit senyor havien per reyna, en absència del dit senyor rey, marit seu, ara present en Sicília, volgués entendre en la conservació e bon estament de la terra, admetent en sos consells la dita ciutat de Barcelona, los dits consellers, de voler de la dita senyora, haguessen elets II de sí matexes e alguns altres pròmens, qui contínuament de ladonchs a ençà són entrevinguts per la dita ciutat en lo consell de la dita senyora, e vegem e coneguen los dits consellers que tal elecció no-s pertanyia a ells, ans se pertany al Consell de C jurats, que-l dit Concell elegís aquells pròmens que li paregués per ésser e entrevenir, en nom de la ciutat, en lo consell de la dita senyora reyna, tro lo senyor rey sia vengut en les parts deçà, perquè la cosa pública de la dita ciutat e de tota la terra sia posada en bon regiment.

E-l dit Concell, oïda la dita proposició e havent aquella per agradable, ordonà sobre la elecció faedora dels dits pròmens qui, en nom de la ciutat, entrevinguen en lo dit consell de la senyora reyna, per la forma següent:

Ço és, que-s apartaren a part los honorables ciutadans e elegiren IIII persones de la part dels mercaders. E après se apartaren los mercaders e elegiren altres IIII persones de la part dels ciutadans. E après se apartaren los notaris e especiers, qui seen en la part dels mercaders, e elegiren II persones de la part dels menestrals, qui seen en la part dels ciutadans. E après se apartaren los dits menestrals e elegiren altres II persones dels dits notaris e especiers. E tot lo Consell donà poder a les dites persones axí eletes, que són en nombre XII e són les que-s

seguexen, ço és, los honrats en Johan Ça Bastida, Ramonet Dez Pla, fill de Francesch, Francesch de Conomines, Pere Bertran, Fferrer de Gualbes, Pere de Casasaja, Guillem Fferrer, Andreu d'Olivella, Ffrancesch Muntalt, notari, Pere Renardes, specier, Arnau Ferrer, batedor d'or, Guillem Urgellés, sartre, que poguessen elegir aquells pròmens de la ciutat que·ls paregués e en aquell nombre que·ls donàs vijares que fossen per la ciutat en lo consell de la dita senyora. E més avant, volch lo dit Consell que les dites XII persones, a les quals d'açò aytambé donà poder, elegissen altres persones en aquell nombre que·ls paregués, qui instassen e tinguessien a prop que fos esforçadament, ab justícia, però, procehit contra aquells consellers del senyor rey en Johan, que Déus haja, e altres persones, tan bé preses com no preses, que que hom crega sien tenguts al senyor rey e a la sua cosa pública o hagen delenquit contra aquella.

E fet açò, encontinent les dites XII persones, tenent-se lo dit Consell, se apartaren en la Casa del dit Consell ensemps ab mi, Bonanat Gili, escrivà del dit Consell, e concordantment elegiren per ésser e entrevenir en lo dit consell de la dita senyora reyna X pròmens de la ciutat, ço és los honrats en Jacme Marquet, conseller, Ramon Dez Pla, Ramon Ça Vall, micer Pere Pasqual, Bernat Ça Tria, Johan Ces Avaces, March Turell, Guillem de Cabanyelles, Pere Ça Badia.

E més avant concordantment elegiren IIII persones a instar e proseguir los processs faedors contra los dits consellers e altres persones que sien tengudes a la cosa pública en sa opinió, ço és los honrats en Guillem Pere Dusay, micer Matheu Dez Quer, Pere Oliver, Guillem Urgellés.

E fetes les dites eleccions, foren encontinent publicades en lo dit Concell, qui aquelles hac per agradables.

^a. Hem desenvolupat en català l'abreviatura llatina *Barchna*.

2

10 de juliol de 1396, reunió del Consell de Cent Jurats en la qual es decideix imposar una multa als jurats que no assisteixin a les reunions després d'haver estat convocades. A més, es prenen algunes decisions relatives a la defensa del Principat.

AHCB, 1B-I, Llibre del Consell, 27, f. 34r.-36r.

E.G. BRUNIQUER, *Rúbriques...*, II, pàg. 231, i III, pàg. 87.

Die lune, X^a iulii, anno a nativitate Domini MCCCXC^o sexto.

Convocat e applegat lo Consell de C Jurats de la ciutat de Barcelona, specialment per les rahons dejús escrites, en la Casa del Consell de la dita Ciutat, segons és acostumat, los honorables consellers proposaren en lo dit Concell les coses següents:

E primerament, fahents d'açò clamor, proposaren que sovín s'esdevén que, appellat lo Consell de C Jurats d'aquesta ciutat ab veu de crida, segons és acostumat, los del dit Consell e qui han jurat ésser en aquell, no venen al dit Consell sinó en fort poch nombre, en tant que sovín amvides basten al nombre que és necessari a tenir lo dit Consell e sovín, ans que·y basten, han anar los verguers

de la ciutat cercant singulars persones, per manera que-l dit Consell se puxa tenir, d'on se segueix que aquesta ciutat, qui per gràcia de Déu ha fama que en temps passat ha haüt fort bon Consell, ara, per defalliment d'aquells qui venir-hi deurien, no-l pot haver, d'on poria, majorment en lo temps present que li venen fort grans affers, incórrer grans perills e dampnatges, per què era necessari que sobre açò fos provehit.

.....
E feta la dita proposició, lo dit Consell acordà e deliberà sobre les dites coses axí com se segueix:

E primerament, al primer cap, ordonà que d'aquí avant tots aquells qui en l'any present hagen jurat per ésser en lo Consell de C jurats e, tota vegada que cridat serà lo dit Consell en la forma acostumada, no seran en lo dit Consell la hora que assignada los serà en la dita crida, paguen e hagen a pagar lo ban de V s. que és acostumat de posar en les dites crides, si donchs a conexença dels consellers no havien legítima excusació de no poder ésser en lo dit Consell, del qual ban o pena sia la meytat de la obra dels murs e l'altra meytat del veguer, per fer la execució, lo qual veguer sia estret ab sagrament que d'aquella no faça remissió ne gràcia a algun. E que aquesta ordinació sia ab veu de crida publicada per la ciutat, per tal que no-n puxa ésser al·legada ignorància.

3

3 d'agost de 1396, el Consell de Cent acorda diverses qüestions i, atès que Mateu Desquer s'excusa per no exercir com a instigador de la ciutat en el procés contra els exconsellers de Joan I perquè Guillem Pere Dusay s'ha excusat, decideix no acceptar cap de les excuses; si Dusay no vol complir la missió per a la qual fou elegit, no podrà obtenir mai més oficis ni beneficis de la ciutat.

AHCB, 1B-I, Llibre del Consell, 27, f. 36v-38r.

Die iovis, tercia die augusti, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo sexto.

Convocat e congregat lo Consell de C jurats de la ciutat de Barcelona, specialment per les rahons dejús contengudes, en la Casa de aquella, segons és usitat, los honorables consellers faheren en lo dit Consell la proposició següent:

.....
Proposició feta per micer Matheu Des Quer

E feta la dita proposició per los dits honorables consellers, l'onrat micer Matheu Des Quer proposà e dix que, con ell fos estat elet e ordonat per lo dit Consell en instigador, ensemps ab los honrats e discrets en Guillem Pere Dusay, Pere Oliver e en Guillem Urgellés, dels processos e anaments qui-s fan contra los curials del senyor rey en Johan, qui vuy són preses, e lo dit Guillem Pere Dusay no vulla entendre ensemps ab los demunt dits en lo dit instigament, que ell de fet hi renunciava e que d'aquí avant no hi entendria, com pus lo dit Guillem Pere se-n excusava e no hi volia entendre que no-s fehia ell, per què plagués al dit Consell de haver-lo per excusat.

E fetes e proposades totes les dites coses e per lo dit consell bé enteses, encontinent acordà e deliberà en la forma següent:

.....
Al terç cap, que és la proposició feta per micer Mathia Des Quer, fo deliberat per lo dit Consell que la dita excusació per res no li sia presa ans haja entendre en lo dit fet o ofici de instigador, segons que bé e abtement, ensemps ab los altres, ha començat. Emperò que'l dit honrat en Guillem Pere Dusay sia desenganat per part del dit Consell que ell prenga lo dit ofici e, si no ho vol ffer, que null temps no puxe obtenir de la dita ciutat algun ofici ni beneffici, ans ne sia del tot privat. E si cas serà que del tot ell no vulla pendre ni entendre en lo dit fet, axí com los altres companys seus, lo dit Consell donà plen poder als dits consellers que ells ab Consell de XXX ne puxen elegir altre en loch seu e, con elet serà, si no ho volrà exceptar, que axí mateix null temps puxe obtenir algun ofici ne beneffici de la dita ciutat. E après los dits honorables consellers ne elegesquen tants, un après altre, sots la dita forma, tro que'n hajen trobat algun qui per honor de la dita ciutat e per bon stament del bé públich ho vulla pendre.

4

19 d'agost de 1396, els consellers de Barcelona comuniquen a Guillem Pere Dusay les penes a les quals s'exposa si es nega a exercir com a instigador del procés contra els exconsellers de Joan I i li pregunen que accepti el càrrec. Dusay ajorna la resposta per poder consultar l'afer amb els seus amics.

AHCB, 1B-I, Llibre del Consell, 27, f. 38r.

Dissapte a XIX dies d'agost del dit any MCCCXCVI, los dits honorables consellers faeren legir per mi, Pere Boschà, scrivà jurat sots lo discret en Bonanat Gili, notari e scrivà del dit Consell, la dita deliberació denant lo dit honrat en Guillem Pere Dusay e, aquella lesta e per ell bé entesa, encontinent los dits honorables consellers lo pregaren molt afectuosament e instant que ell, per honor de la dita ciutat, volgués entendre en lo dit negoci ensemps ab los dits seus companys, a les quals coses ell de continent respòs e dix que sobre açò ell prenia e hauria son acord ab sos amichs.

5

23 d'agost de 1396, Pere Dusay lliura la seva resposta als consellers de Barcelona: es nega a exercir el càrrec d'instigador. En lloc seu és elegit Joan Sabastida que, després d'haver-ho consultat amb uns amics, acceptà el càrrec.

AHCB, 1B-I, Llibre del Consell, 27, f. 38v-39r.

Aprés, dimecres, a XXIII dies d'agost del dit any, lo dit honrat en Guillem Pere Dusay donà la present cèdula per resposta als dits honorables consellers, la tenor de la qual és ayal:

E, vistes e sabudes les provisions fetes per l'onorable Consell contra lo dit Guillem Pere Dusay, diu e respon lo dit Guillem Pere que, attès que jamés ell no ha exceptat ne usat del dit offici, per grans affanaments que ha, e que ara lo exceptàs e d'aquell usàs poria-li ésser imputat e notat que per cobdícia e planta de perdre los officis de la ciutat ho ha fet, de la qual cosa lo dit Guillem Pere no fretura, car prou és vividor e-s té per pagat e per honrat que puxa dir, ab veritat, que en Guillem Pere Dusay, son besavi, e en Barçaló Dusay, son avi, e n'Aymerich Dusay, son avoncle, e n'Arnau Dusay e-n Ramon Dusay e-n Pere Dusay e altres de son nom e senyal e de son linatge, hajen servida la ciutat en conselleries e en missatgeries e en altres officis, per què no fretura de grau de honor per officis de ciutat. On, per amor d'açò, atteses les rahons dessus dites e d'altres, les quals adés no cal explicar, suplica humilment lo demunt dit Guillem Pere Dusay a vosaltres, molt honorables senyors de consellers, haver-lo per escusat del dit offici e la dita resposta ésser insertada après de la provisió feta per l'onorable Consell.

E, feta per lo dit honrat en Guillem Pere Dusay la dita resposta e escusació, los dits honorables consellers après, ço és saber, alguns dies passats, absent l'onrat en Johan Serra, companyó llur, infirmant, procehiren a fer la elecció dejús escrita, en loch del dit Guillem Pere Dusay, manifestant aquella al discret en Bonanat Gili, notari e scrivà del dit Consell, dient-li que ells e lo Consell de XXX, volents executar la deliberació del dit Consell de C jurats, havien elets X persones del dit Consell de XXX per fer la elecció del dit instigador en loch del dit Guillem Pere Dusay, segons lo poder a ells donat per lo dit Consell de C jurats; les quals X persones havien elet, en lo dit offici de instigador, l'onrat en Johan Ça Bastida, per què volien e requerien que la dita elecció fos ací continuada, per tal que de aquella aparegués en esdevenidor. E, feta la dita elecció, los dits honorables consellers appellaren, pregaren e requeriren, en nom de la dita ciutat, lo dit honrat en Johan Ça Bastida, divendres, ço és saber, a XIII de octubre del dit any, que la dita elecció acceptàs e en lo dit offici de instigador bé e diligentment entesés e volgués continuar ensemps ab los dits seus altres companyons, per amor e honor de la dita ciutat, sots encorrimment de la dita pena. E hoymés, los dits honorables consellers per lo dit Johan, ab tota reverència e honor sobre les dites coses, encoontinent respòs que ell sobre aquelles se retenia acord e deliberació fins après dinar. E vinent lo dit després dinar, lo dit honrat en Johan Ça Bastida féu la dita resposta als dits honorables consellers de paraula, ço és, que ell, per honor e reverència de la dita ciutat, prenia e acceptava lo dit offici, e-s ordenà de servir aquella en tot ço que posqués. E requés que la present resposta fos açí continuada.

6

5 de juny de 1397, el consell de dotze prohoms acorda, entre altres qüestions, prendre algunes mesures per impedir que algunes persones intentin obtenir càrrecs de la ciutat o altres favors subornant els jurats.

AHCB, 1B-I, *Llibre del Consell*, 27, f. 91r-92v.

Die martis V^a iunii, anno predicto MCCCXCVII^o

Convocat e applegat lo consell dels XII pròmens en la precedent pàgina des-

crits en lo verger de la Casa de la ciutat, los honorables consellers proposaren en aquell consell:

.....
 Ítem, com sovín se sdevinga en los consells de la ciutat, tan ben de C jurats com de XXX, com altres qualsevol, aquells qui deuen venir e són appellats als consells, con si deu tractar de donar alguns officis o s-i deuen fer alguns actes en favor de algunes persones, per grans prechs que·ls són fets per aquells qui demanen los dits officis o esperen los dits actes ésser fets en lur favor o per grans prechs que altres, per ells, lus n'àn fets, no volen venir als dits consells, per tal que, per rahó dels dits prechs, no hagen a dir contra lur consciència o, si ho fan, que no-n encorren desgrat d'aquells qui·ls n'auran pregats, o si venen en los dits consells, per ventura, per rahó dels dits prechs, no donen aquell san ne just consell que a profit de la ciutat e a descàrrech de lurs consciències dar deurien. E aparega als dits consellers que per tolre aquest abús e per tal que cascuns pus francament poguessen venir al dit Consell e dar lur vot segons que sa consciència lus dictaria, lo dit consell degué ordonar que tots aquells que són dels C jurats deguessen jurar ara de present e d'aquí avant cascun any con lo Consell se forma e-s crea, cascuns d'aquells qui seran dels C jurats deguessen jurar con faran lo sagrament del dit Consell, que cascun d'ells en cascun Consell de la ciutat en què seran, tan ben de C jurats com de XXX, com altres qualsevol, diran e manifestaran en lo dit Consell, si-n són demanats, hoc encara, sens demanar si·ls acorda, si seran estats pregats per algun d'alguna cosa que en lo dit consell se haja a fer e per qui-n seran estats pregats, ne si·ls en serà res dat o promès, en manera que los pregadors, sabents que de lurs prechs o subornacions serien en los dits consells descuberts, cessen de fer tals prechs, que·l dit consell també deliber si tal ordinació se deu fer.

E proposades les dites coses, lo dit Consell acordà sobre aquelles axí com se segueix:

.....
 Ítem, sobre la proposició feta per los consellers sobre manifestar e dar los prechs que-s fan a aquells qui deuen venir als consells de la ciutat, lo dit consell, havent per bona la opinió que·ls consellers han sobre açò, ordonà perpetualment observador que per les rahons en la dita proposició contengudes, cascuns de tots aquells qui de present són dels C jurats hagen encontinent a jurar e après cascun any, con lo Consell de C jurats se crearà, cascuns de aquells qui seran dels C jurats sien tenguts jurar que cascun d'ells en cascun consell de la ciutat en què seran, tan bé de C jurats com de XXX, com qualsevol altre, diran e manifestaran en los dit consell, si-n són demanats e encara sens demanar si·ls acorda, si seran estats pregats per algun d'alguna cosa que en lo dit Consell se deja fer e per qui-n seran pregats ne si·ls en serà res dat o promès. E que de la present ordinació sia feta menció en la Consueta de la ciutat perquè mils estiga a memòria.

14 de juny de 1397, un consell de dotze prohoms, adjunt als consellers, decideix que els consellers supliquin al rei en favor dels ciutadans que desitgin tenir oficis de la casa reial. Li recorden també la promesa que els havia fet d'ordenar la seva

casa segons el consell de la ciutat, cosa que no fa. També li demanen que continuï el procés contra els exconsellers de Joan I. La ciutat no impugnà els nomenaments de canceller i vicecanceller, com vol fer València.

AHCB, 1B-I, Llibre del Consell, 27, f. 95r-96r.

Die iovis XIII iunii anni predicti

Convocat e applegat lo consell de les XII persones per lo Consell de C jurats celebrat a XXV d'abril proppassat per espatxament dels affers de la ciutat als consellers ajustades e assignades, los consellers en lo dit Consell, estant en l'ort de la Casa del Consell, proposaren les coses següents:

.....
Ítem, com molts ciutadans de la dita ciutat de totes condicions o estaments desiguen e demanen que per consellers sia supplicat al senyor rey que ells o lurs fills sien col·locats en casa del senyor rey, que deliber lo dit consell si·ls dits consellers supplicaran o faran instància que dels dits ciutadans haja, ço és, segons la condició de cascuns, en lo consell del dit senyor e en offici en cap o altres en la cambra, hoc encara per algun dels dits consellers, si podia caure en algun offici.

Ítem, com lo senyor rey per ses letres hagués escrit de Sicília e de paraula hagués dit, tan bé als missatgers en Avinyó com als consellers a Badalona, que ell volia ordonar sa casa ab consell d'aquesta ciutat, tantost com fos en aquella, e veja·ho que·l dit senyor en res que ordon de sa casa no·n demana a la ciutat per via de consell ne en altra manera, si sobre açò per los consellers deu ésser res dit al dit senyor rey.

Ítem, com se diga que les inquisicions fetes contra los delats de casa del senyor rey en Johan, de bona memòria, no tenen assats bona via, ço és, que la justícia sobre açò faedora se torba a instància d'alguns barons e altres, que·l consell deliber que·s farà sobre açò.

Ítem, com los missatgers de València vullen impugnar les provisions per lo senyor rey novellament fetes al arcabisbe de Çeragoça de canceller e a micer Macià Castelló de vicanceller seus, que·l dit consell deliber si les dites provisions seran impugnades per part d'aquesta ciutat ab los dits valencians o sens ells.

E fetes les dites proposicions, lo dit consell acordà e determenà segons que·s segueix:

.....
Ítem, que·ls dits consellers supliquen al senyor rey en favor dels ciutadans de la ciutat per haver officis e beneficis en casa sua, hoc encara per algun dels consellers, si vehen que haja peu en haver algun offici en casa del dit senyor, car més val a la ciutat que sos ciutadans sien en casa del dit senyor, que rahonablement se deuran tenir per tenguts a ella, que altres que no li serien de res tenguts.

Ítem, que·ls dits consellers facen paraula e tornen a memòria al dit senyor rey les paraules que ell havia escrites e dites, ço és, que ab consell de la ciutat ordonaria sa casa e no·n fa res. E donen entendre al dit senyor que la ciutat ho coneix e se·n sent.

Ítem, que·ls dits consellers parlen ab lo dit senyor rey e·l informen del fet dels delats, suplicants·lo que·n lo dit fet vulla fer justícia.

Ítem, que les provisions per lo dit senyor fetes decanceller ne de vicanceller ab los valencians, o sens ells, per part de aquesta ciutat no sien impugnades.

19 d'octubre de 1397, el Consell de Cent decideix que els consellers, juntament amb prohoms de la ciutat, escullin dos missatgers que, juntament amb els de València, vagin a Saragossa i demanin al rei que continuï el procés contra els exconsellers de Joan I. A la mateixa sessió s'aprova la publicació d'unes ordinacions per les quals tot ciutadà quedarà obligat a acceptar el càrrec per al qual sigui elegit pels seus conciutadans; si es nega a acceptar-lo podrà ser expulsat de la ciutadania. Queda prohibit també que els consellers acceptin cap càrrec reial durant l'exercici de la conselleria.

AHCB, 1B-I, Llibre del Consell, 27, f. 111r-113r.

E. G. BRUNIQUER, *Rúbriques...*, I, pàg. 132.

Die veneris, XIX octobris anni predicti MCCCXC septimi.

Convocat e applegat lo Consell de C jurats..., los honorables consellers proposaren en lo Consell ço que-s segueix:

.....
 Ítem que unguany, mentre los missatgers de València eren en aquesta ciutat per proseguir la justícia contra los delats de casa del senyor rey en Johan, de bona memòria, fo haüt gran col·loqui e gran rahonament entre los consellers d'aquesta ciutat e ls dits missatgers que bon seria que, con lo senyor rey seria a Ceraçoça, per aquestes II ciutats, qui aquesta justícia tostemp havien proseguida, fos feta al dit senyor missatgeria per instar e proseguir la dita justícia, per tal que tals ciutats com aquestes eren no-s jaquissen axí en exut de la dita prosecució. E que a veritat entre ls dits consellers, que d'açò havien haüt consell de molts prohòmens, e ls dits missatgers de València era estat concordat que la dita missatgeria paria fahedora. E que ara la dita ciutat de València havia escrit que ella, moguda per les dites rahons, havia elets sos missatgers e que pregava que aquesta també elegís perquè los missatgers de cascuna ensemps fahessen la dita prosecució, segons que tant de temps la havien feta, perquè lo Consell també acordàs, si per açò se faria missatgeria o no.

Ítem, proposaren los dits consellers que d'algun temps a ençà s'ic era seguit, segons que era notori, que alguns ciutadans de la dita ciutat, con eren elets a consellers o missatgers o altres officis o càrrechs de la dita ciutat, con no-ls venia bé o a lur plaer, per algun cap, no volien acceptar ne pendre los càrrechs que-ls eren donats, de què-s seguia que la ciutat no era servida axí com se pertanyia, ans los affairs d'ella se perdrien e altres, per exempli d'aquells, se retrahien del servey de la dita ciutat, d'on se poria seguir a ella gran inconvenient e que paria als dits consellers que sobre açò degués ésser feta certa ordinació e estatut, per què lo dit Consell deliberàs sobre açò segons que li paregués.

E proposades les dites coses lo dit Consell deliberà sobre aquelles segons que-s segueix:

.....
 En après, en lo segon cap, lo dit Consell acordà que pus entre los consellers e los missatgers de València era estat parlat que missatgeria fos feta al senyor rey per proseguir la justícia contra los delats de casa del senyor rey en Johan, de bona memòria, e la ciutat de València per açò hagués ja eleta sa missatgeria, que

fossen elets II honrats ciutadans per missatgers, qui anassen al senyor rey e, ensemps ab los missatgers de València e sens ells, proseguissen rahonablement la dita justícia e fahessen en cort del dit senyor altres affers de la ciutat, segons que ls seria ordonat e manat. E donà poder lo dit Consell als consellers que, ab pròmens de tots estaments, en la forma acustumada, elegissen los dits II missatgers.

Ítem, sobre lo terç cap tocant aquells qui no volen acceptar consellaries, missatgeries e altres officis de la ciutat con són elets a aquelles, lo dit Consell, atnent com per tal recusació se pot seguir a la dita ciutat gran dampnatge, en tant que a la fi vendria que ni hom no la volria servir e per consegüent tots sos fets vendrien a no res, loant e aprovant la oppinió dels dits^a consellers, ordonà e statuí que d'aquí avant tot ciutadà de la dita ciutat, de qualsevol condició o estament sia, que sia elet en forma deguda a conselleria o missatgeria de la dita ciutat, haja a pendre e acceptar lo dit ofici de conselleria o missatgeria en lo grau e loch on serà posat e que no puxa recusar aquell en alguna manera. E si per ventura, request, no volia acceptar tal ofici de conselleria o missatgeria, que fos forçat a acceptar aquell e que ls consellers fahessen fer contra ell totes forces, cohercions e greuges acustumats e altres segons que ls parria fahedor. E a la final, si obstinat no volia en alguna manera, per los dits processes, acceptar lo dit ofici, los dits consellers, per autoritat de la present ordinació e estatut, fossen tenguts e haguessen a gitar aquell de tot ciutadenatge de la dita ciutat e privar aquell de tots officis e beneficis e encara de tots privilegis, libertats e defensions de la dita ciutat e que, d'aquí avant, no fos haüt per ciutadà. E que fahessen açò escriure e continuar en lo libre de C jurats de la dita ciutat a perpetual memòria e encara fer publicar per la ciutat ab crida, si ls paria. Entès, emperò, lo dit Consell e la dita ordinació e estatut axí modifica que, si algun ciutadà era elet a missatgeria e al·legava e provava o mostrava tal necessitat de sa persona que, sense perill d'aquella, no pogués fer la dita missatgeria, que tal excusació fos reebuda. E ajustà encara lo dit Consell a açò, fahen-ne per semblant manera estatut e ordinació que, d'aquí avant, los consellers de la dita ciutat, o algun d'ells, durant l'any de la lur conselleria, no puxen demanar ne pendre o acceptar, encara que ls fos offert del senyor rey algun ofici o benefici per lo qual no poguessen regir lo dit ofici de conselleria, ne encara supplicar per aquell, si doncs expressa licència no havien del Consell de C jurats, en lo qual lo fet hagués a ésser posat tot clar per què l dit Consell ne fos plenerament certificat. Entès, però, lo dit Consell que, si l senyor rey, qui per sa preheminiència e senyoria pot forçar cascun sotmès a ell que tinga e regesca aquell ofici que ell vol, de certa sciència e tota frau cessant, volia e manava que algun dels dits consellers tengués algun seu ofici, que a açò la present ordinació no derogàs, pus lo qui seria conseller no n fahés instància ne per part sua no fos demanat, ans per son poder hi contrastàs.

E volch lo dit Consell que de la present ordinació fos feta menció en lo libre apellat Consueta.

.....

^a. Com es diu al manuscrit.

Saragossa, 11 de maig de 1398, el rei Martí revoca, a petició de les autoritats municipals de Catalunya, una carta en la qual els manava que, sempre que els fos sol·licitat, reunissin consell per tractar d'afers relatius al benestar de les ciutats, viles i llocs reials que es trobaven en vies de destrucció i despoblament. A aquests consells extraordinaris haurien pogut assistir, i votar, els conciutadans interessats.

AHCB, 1B-IX, *Lletres reials originals*, sèrie B, núm. 34.

Reg. J. F. CABESTANY FORT, «Repertorio de cartas reales conservadas en el Instituto Municipal de Historia (1269-1458)», *Documentos y Estudios*, XVI (1966), pàg. 136, núm. 367.

En Martí, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de València, de Mallorques, de Sardenya e de Còrcega e comte de Barcelona, de Rosselló e de Cerdanya, als amats e feels tots e sengles oficials nostres e als consellers, pahers, cònsols, jurats e a tots altres regidors en cap de qualsevol universitat de Cathalunya e als lochtinents dels dits oficials, presents e esdevenidors, als quals les presents pervendran, salut e dilecció.

Jassia-us hajam scrit per altra nostra letra del tenor qui-s seguex:

“En Martí, per la gràcia de Déu rey d'Aragó etc. als amats e feels tots e sengles oficials nostres e als consellers, pahers, cònsols, jurats e a tots altres regidors en cap de qualsevol universitat de Cathalunya e als lochtinents dels dits oficials, presents e esdevenidors, als quals les presents pervendran, salut e dilecció.

Per relació d'alguns, e en altra manera, som plenerament certificats que, per tal com les demés universitats de Cathalunya són, per ocasió de lurs importables deutes e càrrechs e de grans e multiplicades mortaldats, en pas de final desabitació e destrucció, si soptosament per alguns condescendents remeys no-y és provehit, alguns singulars de cascuna de les dites universitats cobeejen que, per praticar e encercar alguns expedients per los quals fos obviat al dit pas de desabitació, fossen haüts rahunaments en cascuna de les dites universitats per via de consells, en lo qual fossen tots consingulars de vosaltres, dits regidors, qui ésser-hi volguessin, per què volents, axí com devem, la dita bona affecció dels dits singulars ésser portada a fi sens algun embarch, a vós e a cascun de vós dehim e manam expressament e de certa sciència que, aytantes vegades com ne serets requests, ensemps o departidament, per qualsevol consingulars de vosaltres, dits regidors, façats cridar e ajustar Consell per la dita rahó, en lo qual Consell sien appellats e entren no solament vosaltres, dits regidors e altres deputats a Consell ordinari, mas encara tots altres consingulars vostres, dits regidors, qui entrar e ésser-hi volran. E per foragitar tota frau, fets que sien posats en scrits los consells e vots per cascu de tots aquells qui seran en lo dit Consell sobre açò dehidors e donadors, com sie intenció nostra de donar bo e legit spatxament a les supplicacions que-us seran fetes per la dita rahó.

Dada en Çaragoça, a XVIII dies de març, en l'any dejús scrit. Rex Martinus”.

Emperò, car som estats informat per los missatgers de les reials universitats del principat de Cathalunya, presents en la nostra cort, la preinserta letra ésser perjudicial e dampnosa a nós e a tota la cosa pública del Principat demunt dit, a humil supplicació feta a nós sobre açò per los dits missatgers, per deute de justí-

cia revocam, anullam e abolim ab la present, de tot en tot, la letra damunt dita, manant-vos tan espressament com podem, sots incorriment de nostra ira e indignació, que d'aquella no usets ne la presentets d'aquí avant ans, si s'és en alcuna ciutat, vila o loch presentada o se ha usat d'aquella, tot ço que s sia procehit o enantat per vigor d'ella revoquets e anullets encontinent, axí com nós ho revocam e anullam ab la present e no res menys façats publicar ab veu de crida la present revocació per totes les ciutats, viles e lochs on sia estada la preinserta letra presentada.

Dada en Çaragoça, sots nostre segell secret a XI dies de maig en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XCVIII. Matias, vicecancellarius.